

Світлана Мирославівна СКОЧИЛЯС

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

**ЕФЕКТИВНІ МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІНСЬКОГО ВПЛИВУ НА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В
УКРАЇНІ**

Скочилиас, С. М. Ефективні механізми управлінського впливу на інноваційні процеси в Україні / Світлана Мирославівна Скочилиас // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярошук (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. – Том 27. – № 1. – С. 73-79. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Актуальна значущість систематизації знань у інноваційній сфері з виокремленням основних аспектів та аналізу багатовекторної категорії «інновація», дає змогу деталізувати її сутність та запропонувати власну інтерпретацію. Механізми управління інноваціями передбачають цілеспрямовану зміну системи управління на базі виявлених закономірностей та чинників розвитку інноваційних процесів.

Мета. Розгляд концептуальних основ інноваційної спроможності економіки України, узагальнення яких дозволить сформулювати належне теоретико-методологічне обґрунтування та сприятливе інноваційне середовище на основі дослідження ефективних механізмів управління інноваціями.

Результати дослідження. Шляхом узагальнення та систематизації сучасних підходів до визначення сутності інноваційних процесів розкрито сутність інновацій та економічну природу, котра обумовлює їх специфічність. Сформовано теоретичний базис технології інноваційного розвитку в Україні, що дасть змогу створити належні висхідні передумови зміцнення та розвитку факторних конкурентних переваг суб'єктів господарювання, які створюють значну частку доданої вартості та формують економічний потенціал України. Досліджено вітчизняні механізми управління інноваціями, доведено їх недостатній стимулювальний вплив на інноваційний розвиток. Наголошено на необхідності формування інституційних умов щодо залучення елементів інфраструктури фінансового ринку до фінансування інноваційної діяльності та реалізації інноваційних процесів.

Ключові слова: інновації; інноваційні механізми; інноваційний процес; інноваційна діяльність; інноваційна інфраструктура; інноваційна стратегія.

Svitlana Myroslavivna SKOCHYLYAS

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management and Public Administration,
Ternopil National Economic University

**EFFECTIVE MECHANISMS OF MANAGEMENT INFLUENCE
THE INNOVATIVE PROCESSES IN UKRAINE**

Abstract

Introduction. Current importance of systematization of knowledge in the field of distinguishing basic aspects and analysis of multi-category "innovation" makes it possible to detail its essence and to offer the author's interpretation. The innovation management mechanisms provide targeted changes in the system of management on the basis of identified patterns and factors of development of innovative processes.

Purpose. The article aims to consider conceptual frameworks of innovation capability of Economy of Ukraine. Their generalization will allow forming the proper theoretical and methodological basis. It will enable to create the environment for innovative research on the basis of innovation management effective mechanisms.

Results. Generalization and systematization of the existing approaches to defining the essence of innovation processes have given a possibility to determine the essence of innovation and its economic nature. The theoretical basis of technology of innovation development in Ukraine has been formed. It will help to create adequate

prerequisites to strengthen and develop competitive advantage of factor entities that provide significant value added and create economic potential of Ukraine. The acting management mechanism of innovation has been analysed. The insufficient incentive effect on innovation development in Ukraine has been proven. The necessity of forming institutional environment for attracting financial market infrastructure to financing innovation and implementation of innovative processes has been shown in the research.

Keywords: *innovation; innovative mechanisms; innovation process; innovation; innovation infrastructure; innovation strategy.*

JEL classification: *B41, O14, O31*

Вступ

Ефективний розвиток національної економіки вирішальним чином залежить від масштабів упровадження новітньої техніки та технологій. Підвищення активності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов стабільності та сталого розвитку економіки. В ринковому середовищі, яке постійно змінюється, інноваційна діяльність підприємства буде здійснюватися успішно лише за умови збільшення обсягів ресурсів та їх ефективного використання.

Сьогодні в Україні рівень інноваційної активності та відтворення ринкового сегмента виробництва інноваційної продукції залишається недостатнім, щоб забезпечити інноваційний прорив національної економіки. За таких умов стрижнем сучасної української моделі конкурентоспроможності економіки має стати реалізація інноваційної моделі структурної перебудови економіки, а надалі – реалізація стратегії економіки знань. Інноваційна діяльність є фактором, що забезпечує конкурентоспроможність продукції та ефективність використання виробничих ресурсів, підвищує ступінь адаптивності підприємства до умов навколишнього середовища, розширює можливості підприємства для виходу на зовнішні та внутрішні ринки збуту, створює передумови для стабільної перспективи на майбутнє.

Питання змістового наповнення поняття «інновацій», неоднозначності їх сутності та особливостей, що визначають їх властивості, розглядалися у працях значної кількості вітчизняних та іноземних науковців. Великий внесок у вивчення згаданих проблем зробили Л. Гохберг, В. Захарченко, С. Ілляшенко, Ф. Котлер, Н. Краснокутська, Р. Фатхутдінов, В. Федоренко, Л. Федулова, Й. Шумпетер. Відповідно у наукових джерелах, бачимо різноманітні підходи до визначення поняття «інновація».

Багатоманітність функціонального призначення інновацій та відсутність уніфікації їх змістового наповнення викликають необхідність у ретельному дослідженні та доопрацюванні теоретико-методологічних засад інноваційної сфери та стандартизації основної інноваційної термінології, обумовлену як потребою практичного оперування коректною термінологією під час здійснення інноваційної діяльності основними учасниками інноваційного процесу, так і необхідністю дослідження ефективних механізмів управління інноваціями.

Мета статті

Мета статті – розгляд концептуальних основ інноваційної спроможності економіки України, узагальнення яких дозволить сформулювати належне теоретико-методологічне обґрунтування та сприятливе інноваційне середовище на основі дослідження ефективних механізмів управління інноваціями для підтримки взаємозв'язків між підсистемами інноваційної системи з метою матеріалізації наукових розробок в економічно ефективні інноваційні рішення.

Виклад основного матеріалу дослідження

Незважаючи на значну кількість публікацій та досліджень, проведених в інноваційній сфері, наукова спільнота і досі не має єдиного стандартизованого визначення поняття інновацій. Сьогодні термін «інновація» використовується як окремо, так і для визначення низки споріднених понять: «інновація як результат», «інновація як новий об'єкт», «інновація як процес», «інновація як система», «інновація як інструмент», «інновація як перетворення існуючого стану».

Аналізуючи різноманітні визначення, наведені в науковій літературі щодо систематизації знань у інноваційній сфері з виокремленням основних аспектів та аналізу багатовекторної категорії «інновація», деталізуємо її сутність. Термін «інновація» був уведений у науковий оборот австрійським економістом Й. Шумпетером, який у 1912 р. у роботі [18] розглянув технічну інновацію як економічний засіб, застосований підприємцем у надії отримати більш високий прибуток. Ф. Котлер підійшов до сутності інновацій із погляду маркетингу. Він уважав позитивним, якщо якийсь товар, послугу або ідею будь-хто вважає новою. Ідея могла б уже існувати впродовж тривалого періоду, проте для цієї особи вона повина бути новою, тобто бути інновацією [7]. Це досить загальний підхід до визначення поняття «інновація», проте в такому ж аспекті його висвітлював П. Ф. Друкер, який убачав інновацію в кожній новизні [8].

Л. Гохберг, І. Кузнецова [2] визначають інновацію як кінцевий результат інноваційної діяльності, який втілено у вигляді нового або вдосконаленого технологічного процесу та (або) вдосконаленого продукту, впровадженого на ринок, що використовується в практичній діяльності, або в новому підході до надання соціальних послуг. Такої ж точки зору дотримується Р. Фатхутдінов [15], розуміючи під інновацією кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління та одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого ефекту. В. Г. Федоренко приймає за інновацію процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне вдосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм [16].

У Законі України «Про інноваційну діяльність» наведено таке визначення інновації: «...це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, які істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [13]. Отже, інновація – це процес радикального нововведення з новостворених (або вдосконалених) конкурентоспроможних технологій (продукції, послуг), удосконалення управління та економіки підприємства загалом.

В усьому світі інновації вважають ключем до конкурентоспроможності окремих фірм і економіки країни загалом. За опублікованим Всесвітнім економічним форумом «Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017» Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій. [14]. У рейтингу «Індексу глобальної конкурентоспроможності 2015–2016» Україна знаходилася на 79 місці зі 140 країн світу між Гватемалою та Таджикистаном. Причому показник конкурентоспроможності України в 2016 році також знизився: на 0,03 з 4,03 до 4,0. Глобальний індекс конкурентоспроможності (ГІК) є найбільш комплексним вимірником конкурентоспроможності країн, що узагальнює експертні оцінки більш ніж 1300 незалежних експертів та дані офіційної статистики з різних країн.

За результатами 2016 року Україна має декілька конкурентних переваг за інноваціями. Україна посіла 57 місце у рейтингу співпраці університетів і бізнесу, у науці та інноваціях та здатності до інновацій 49 місце. Очевидно, що інновації є потенціалом для зростання економіки. Задля цього необхідні зусилля держави і бізнесу: збільшити державні закупівлі високотехнологічної продукції (наразі Україна знаходиться на 82-у місці) та вдосконалити якість науково-дослідних інститутів (50 місце).

Загострення багатьох соціально-економічних проблем у 2015-2016 роках, дестабілізація політичної та безпекової ситуації, соціальна та психологічна хиткість українського суспільства погіршили й без того складну ситуацію, що склалася в інноваційній сфері України. Наявність ефективних механізмів управління інноваціями дозволить сформувати сприятливе інноваційне середовище для підтримки взаємозв'язків між підсистемами інноваційної системи з метою матеріалізації наукових розробок в економічно ефективні інноваційні рішення.

Ці механізми необхідно розглядати як сукупність взаємопов'язаних між собою компонентів системи управління, що впливають на інноваційні процеси та відображають окремі сторони управління – цілі, принципи, функції, завдання, органи управління, кадри, методи, ресурси, інструменти. У переліку механізмів, які пропонується використовувати для здійснення управлінського впливу на інноваційні процеси в Україні, виокремлено: планування і прогнозування; координацію та контроль інноваційної діяльності; фінансово-економічні механізми управління інноваціями; співробітництво науки і виробництва; правові механізми управління інноваціями; державно-приватне партнерство для реалізації спільних інноваційних проектів. Проте вони є недосконалими, що й зумовлює потребу в їх модифікації.

Механізми планування і прогнозування передбачають прогнозування тенденцій розвитку ринків, технологій та інновацій для розробки перспективної політики, орієнтованої на майбутні потреби виробників і споживачів, а також визначення стратегічних науково-технічних та інноваційних орієнтирів розвитку держави та регіонів, зважений вибір пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності з чіткими формами державного впливу з метою їх пріоритетної реалізації стосовно загального фронту досліджень. Відсутність затвердженої Стратегії свідчить про недосконалість чинних механізмів планування і прогнозування. Визначені пріоритети в Україні сформульовані надто широко і сприймаються не як механізм для структурної перебудови економіки, а як засіб максимального збереження науково-технічного та інноваційного потенціалу країни. Отже, вони мають бути істотно скориговані на основі ґрунтовних прогнозно-аналітичних досліджень з орієнтацією на майбутні потреби виробників і споживачів. Для цього потрібно доопрацювати Закон України «Про державні цільові програми», детально описавши в ньому механізми реалізації пріоритетів науково-технічної та інноваційної діяльності, оскільки нині він містить лише загальні відомості про функції державного замовника державної цільової програми [6].

Механізми координації та контролю передбачають узгодження спільних дій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, які займаються формуванням і реалізацією державної політики у сфері

наукової, інноваційної та виробничої діяльності, а також реалізацію ними контрольних функцій із зазначених питань у відповідних законодавчих актах. Ступінь централізації управління залишається високим, що стримує ініціативу місцевих органів влади і, як наслідок, саморозвиток регіонів. Практика реалізації державних рішень демонструє їх недостатню спадкоємність, системність і послідовність, а державне управління характеризується відсутністю переоцінки раніше ухвалених рішень. Така ситуація у сфері управління інноваційним розвитком призводить до розпорошення та нецільового використання державних коштів, неможливості встановлення відповідальних осіб, а отже, й до відсутності позитивних зрушень у напрямі досягнення поставлених державою стратегічних завдань [6].

Фінансово-економічні механізми управління інноваціями передбачають бюджетне фінансування (базове та програмно-цільове) наукової і науково-технічної діяльності, а також інвестиційні (венчурні) та мотиваційні механізми управління інноваціями, що спричинить розвиток інститутів венчурного інвестування, запровадження програм кредитування, податкового стимулювання і страхування інноваційних проектів.

Драйвером інновацій виступають саме наукові дослідження і розробки, а витрати на їх проведення – це ключовий показник, який використовується в усьому світі для моніторингу надходжень до наукової сфери. Інтенсивність цих надходжень для країни визначається загальними внутрішніми витратами на науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), вираженими у відсотках від валового внутрішнього продукту (ВВП). Одним із основних важелів здійснення державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності є бюджетне фінансування, рівень якого має складати не менше 1,7 % ВВП. Проте фактично показник інтенсивності витрат на НДДКР (наукоємності ВВП) показує незмінну тенденцію до зниження упродовж останнього десятиліття.

Власні кошти підприємств залишаються основним джерелом фінансування інноваційної діяльності (див. табл. 1.). Їх частка варіювалася в межах від 59,3 % у 2010 році до 97,2 % у 2015 році. Це негативно позначається на діяльності малого та середнього бізнесу, котрий є важливою рушійною силою економічного розвитку та інноваційного процесу. Державне фінансування інноваційних процесів у національній економіці також суттєво обмежене, зокрема у 2015 році частка коштів державного та місцевого бюджетів у загальному обсязі фінансування становила лише 0,7 %. У вітчизняних умовах коли державна підтримка інновацій практично відсутня, а система стимулювання інноваційної діяльності є недієвою та слабо орієнтованою на кінцевий результат, очікувати зацікавленості керівництва підприємств в інвестуванні коштів на інноваційні цілі марно [12]. Навіть той незначний відсоток промислових підприємств, які займалися інноваційною діяльністю в Україні (станом на 2015 рік 824 од. або 17,3 % від загальної кількості промислових підприємств), вкладали кошти переважно у придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, ігноруючи науково-дослідні роботи.

Механізм співробітництва науки і виробництва містить стимулювання передання та комерціалізації результатів НДДКР, отриманих в академічних і галузевих НДІ, у тому числі шляхом прямого залучення запитів промисловості до їх дослідницьких програм і робочих планів та забезпечення пріоритетного державного фінансування таких досліджень і розробок за заявками підприємств.

Загальновідомо, що якість економічного розвитку країни та її місце у світовій спільноті значною мірою визначаються рівнем фінансування її наукової сфери. Чинна система фінансування НДДКР в Україні не передбачає доведення наукових розробок до їх комерційного використання. Упродовж 2013-2015 років фінансування НДДКР взагалі не досягало порогового значення (понад 0,9 % ВВП), починаючи з якого наука може істотно впливати на розвиток економіки. Питома вага загального обсягу витрат у ВВП становила у 2015 році 0,62 %, що на 0,04 менше ніж у 2014 році [12].

Недофінансування наукової сфери послаблює її зв'язок із реальним виробництвом, призводить до втрати багатьох наукових і прикладних доробок. Тому для того, щоб сфера НДДКР могла продукувати якісні зміни в економіці, необхідні значні фінансові вливання, у т. ч. за рахунок коштів бізнес-структур. В Україні ж за останні п'ятнадцять років найбільша частка фінансування НДДКР за рахунок коштів вітчизняних замовників спостерігалася у 2000 р. і становила 38,4 % від загального обсягу фінансування. Надалі так і не вдалося перевищити чи хоча б зберегти значення цього показника на досягнутому рівні, навпаки, воно невпинно зменшувалося (на 0,6 % за період 2013-2015рр.) і станом на 2015 р. становило лише 20,1 % (див. рис. 1, 2). Питома вага коштів Державного бюджету України також зменшилася з 43,2 % у 2013р. до 35,1 % у 2015р. Частка іноземних джерел фінансування НДДКР, котрі впродовж багатьох років відігравали важливу роль, у 2013 р. склала 21,6 %, а у 2015 р. лише 18,2 %.

Сучасне правове середовище розвитку інноваційних процесів і відповідний йому механізм управління не в повному обсязі забезпечують ефективне проходження всіх стадій інноваційного ланцюжка «знання – розробки – інноваційна продукція – ринок – кошти – знання». Незважаючи на досить масштабну за кількістю базу законодавчих і нормативно-правових актів, вона залишається фрагментарною та не орієнтована на кінцевий результат [6].

Серед проблемних питань в управлінні інноваційними процесами – велика кількість законодавчих і нормативно-правових актів, більшість з яких залишається на концептуальному рівні, без відповідного

детального опису механізмів щодо реалізації прописаних заходів на практиці. Одним із основних завдань на сьогодні є спрощення та гармонізація правової бази, усунення прогалин і протиріч між окремими законодавчими актами для усунення можливості їх неоднозначного трактування [5].

Таблиця 1. Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності у промисловості України*

Джерело фінансування	Роки							
	2010		2013		2014		2015	
	млн грн	У відсотках до загального обсягу	млн грн	У відсотках до загального обсягу	млн грн	У відсотках до загального обсягу	млн грн	У відсотках до загального обсягу
Усього	8045,4	100,0	9562,6	100,0	7695,9	100,0	13813,7	100,0
У тому числі за рахунок коштів:								
власних	4775,2	59,3	6973,4	72,9	6540,3	85,0	13427,0	97,2
держбюджету	87,0	1,1	24,6	0,3	344,1	4,5	55,1	0,4
місцевих бюджетів	5,6	0,1	157,7	1,6	5,7	0,1	38,4	0,3
поза-бюджетних фондів	0,9	0,0	2,1	-	32,8	0,4	1,4	0,0
вітчизняних інвесторів	31,0	0,4	123,7	1,3	8,2	0,1	74,2	0,6
іноземних інвесторів	2411,3	30,0	1253,2	13,1	137,6	1,8	58,6	0,4
кредитів	626,1	7,8	630,2	6,6	561,1	7,3	113,7	0,8
інших джерел	108,1	1,3	397,6	4,2	64,9	0,8	45,1	0,3

* Складено за [7; 8; 9].

Рис. 1. Розподіл фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування в Україні у 2013 році [11].

Механізм державно-приватного партнерства для реалізації спільних інноваційних проектів з метою покращення умов інноваційної діяльності, зокрема якості людського капіталу та інноваційної інфраструктури, доцільно застосовувати насамперед для продукування проривних технологій, розвитку інноваційної інфраструктури, фінансування окремих стадій інноваційного ланцюжка. Становлення і розвиток відносин державно-приватного партнерства нині виглядає особливо перспективним для запровадження в Україні (з огляду на відсутність ефективного механізму економічного стимулювання інновацій) сприятливих фінансово-кредитних і податкових умов для технологічної модернізації промислового виробництва. Зокрема, партнерство держави і приватного сектору доцільно розвивати у

напрямі співфінансування ними створення суб'єктів інноваційної інфраструктури, наприклад венчурних фондів [6].

Рис. 2. Розподіл фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування в Україні у 2015 році [9].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Усі зазначені механізми управління мають використовуватися комплексно, із застосуванням методів та інструментів державної політики у певній послідовності та взаємозв'язку із залученням у єдину систему управлінських рішень усіх зацікавлених осіб та учасників інноваційних процесів. Для реалізації державних функцій у сфері інноваційного розвитку в Україні потрібно розробити Національну інноваційну стратегію України як загальний комплексний документ, який би акумулював політичні ініціативи, пропозиції наукової спільноти, бізнесу, освітян і всіх зацікавлених осіб, а також регіональні стратегії у сфері досліджень та інновацій, довгострокові програми їх реалізації з урахуванням цілей і низки системних реформ, прописаних у «Стратегії 2020» та Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. З метою підвищення ефективності інноваційного механізму оновлення національної економіки необхідним є вироблення дієвих важелів державного регулювання інноваційної діяльності і залучення на цій основі інноваційного потенціалу до формування прогресивних характеристик національної економічної системи.

Список літератури

1. Гарафонова, О. І. Основні напрямки оцінки інноваційного розвитку та управління інноваціями на підприємствах [Електронний ресурс] / О. І. Гарафонова // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 100-103. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_3_16.
2. Гохберг, Л. Технология инноваций в промышленности и сфере услуг / Л. Гохберг, И. Кузнецова. – М.: Центр исследований статистики и науки, 2001. – 234 с.
3. Статистичний щорічник України за 2016 рік. Державна служба статистики України. Київ, 2016. – [Електронний ресурс] / Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Захарченко, В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. [Текст] / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. –К.: Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
5. Землянкін, А. І. Напрями вдосконалення діючих механізмів управління інноваціями в умовах модернізації економіки України / А. І. Землянкін, І. Ю. Підоричева // Економіка промисловості. – 2015. – № 1 (69). – С. 40-52.
6. Землянкін, А. І. Механізми управління інноваціями в Україні: стан і перспективи вдосконалення [Електронний ресурс] / А. І. Землянкін, І. Ю. Підоричева // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 2. – С. 43-48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_8.
7. Kotler, Ph. Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola / Kotler Ph. – Warszawa: Felberg, 1999. – S. 322.
8. Мартинюк, Я. Сутність поняття «інновація» в контексті розвитку транскордонного співробітництва України [Електронний ресурс] / Я. Мартинюк // Науковий вісник Волинського національного

- університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини. – 2012. – № 20. – С. 135-140. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2012_20_28.
9. Наукова та науково-технічна діяльність у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 10. Наукова та науково-технічна діяльність у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 11. Наукова та науково-технічна діяльність у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
 12. Підоричева, І. Ю. Фінансове забезпечення та організаційно-економічне супроводження інноваційних процесів в економіці України [Електронний ресурс] / І. Ю. Підоричева // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 3. – С. 154-170. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2014_3_25.
 13. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: закон України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40> – 15.
 14. The Global Competitiveness Report 2015–2016 // World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2015-16.pdf.
 15. Фатхутдинов, Р. А. Инновационный менеджмент: учебник для вузов [Текст] / Р. А. Фатхутдинов. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интеллект-синтез», 1998. – 600 с.
 16. Федоренко, В. Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України / В. Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2003. – № 8. – С. 16–27.
 17. Федулова, Л. І. Інноваційна політика: підручник. [Текст] / Л. І. Федулова, А. А. Мазаракі, Г. О. Андрощук. – К.: КНТЕУ, 2012. – 604 с.
 18. Шумпетер, Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.

References

1. Harafonova, O. I. (2014). Osnovni napryamky otsinky innovatsiynoho rozvytku ta upravlinnya innovatsiyamy na pidpryyemstvakh. *Biznes Inform*, 3, 100-103. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_3_16.
2. Hoxhberh, L. & Kuznetsova, Y. (2001). *Tekhnolohiya innovatsiy v promyshlennosti i sfere usluh*. Moscow: Tsentr issledovaniy statistiki i nauki.
3. *Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2016 rik*. (2017). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Kyiv, 2016. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Zakharchenko, V. I., Korsikova, N. M., Merkulov, M. M. (2012). *Innovatsiynyy menedzhment: teoriya i praktyka v umovakh transformatsiyi ekonomiky*. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury.
5. Zemlyankin, A. I & Pidorycheva, I. Yu. (2015). Napryamy vdoskonalennya diyuchykh mekhanizmiv upravlinnya innovatsiyamy v umovakh modernizatsiyi ekonomiky Ukrayiny. *Ekonomika promyslovosti*, 1 (69), 40-52.
6. Zemlyankin, A. I & Pidorycheva, I. Yu. (2014). Mekhanizmy upravlinnya innovatsiyamy v Ukrayini: stan i perspektyvy vdoskonalennya. *Stratehichni priorityty*, 2, 43-48. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_8.
7. Kotler, Ph. (1999). *Marketing. Analiza, planovanie, wdrazhanie i kontrola*. Warszawa: Felberg.
8. Martynyuk, Ya. (2012). Sutnist' ponyattya «innovatsiya» v konteksti rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva Ukrayiny. *Naukovyy visnyk Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky. Mizhnarodni vidnosyny*, 20, 135-140. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2012_20_28.
9. *Naukova ta naukovo-tekhnichna diyal'nist' u 2015 rotsi*. (2015). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. *Naukova ta naukovo-tekhnichna diyal'nist' u 2014 rotsi*. (2014). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. *Naukova ta naukovo-tekhnichna diyal'nist' u 2013 rotsi*. (2014). Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Pidorycheva, I. Yu. (2014). Finansove zabezpechennya ta orhanizatsiyno-ekonomichne suprovodzhennya innovatsiynikh protsesiv v ekonomitsi Ukrayiny. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, 3, 154-170. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvd_2014_3_25.
13. *Pro innovatsiynu diyal'nist': zakon Ukrayiny*. (n.d.). Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
14. The Global Competitiveness Report 2015–2016. (2016). *World Economic Forum*. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2015-16.pdf.
15. Fatkhutdinov, R. A. (1998). *Innovatsiynyy menedzhment*. Moscow: Biznes-shkola; Intellect-sintez.
16. Fedorenko, V. H. (2003). Innovatsiyna i investytsiyna stratehiya Ukrayiny. *Ekonomika ta derzhava*, 8, 16–27.
17. Fedulova, L. I., Mazaraki, A. A., Androshchuk, H. O. (2012). *Innovatsiyna polityka*. Kyiv: KNTEU.
18. Shumpeter, Y. (1982). *Teoriya ekonomicheskoho razvitiya*. Moscow: Prohress.

Стаття надійшла до редакції 24.03.2017 р.